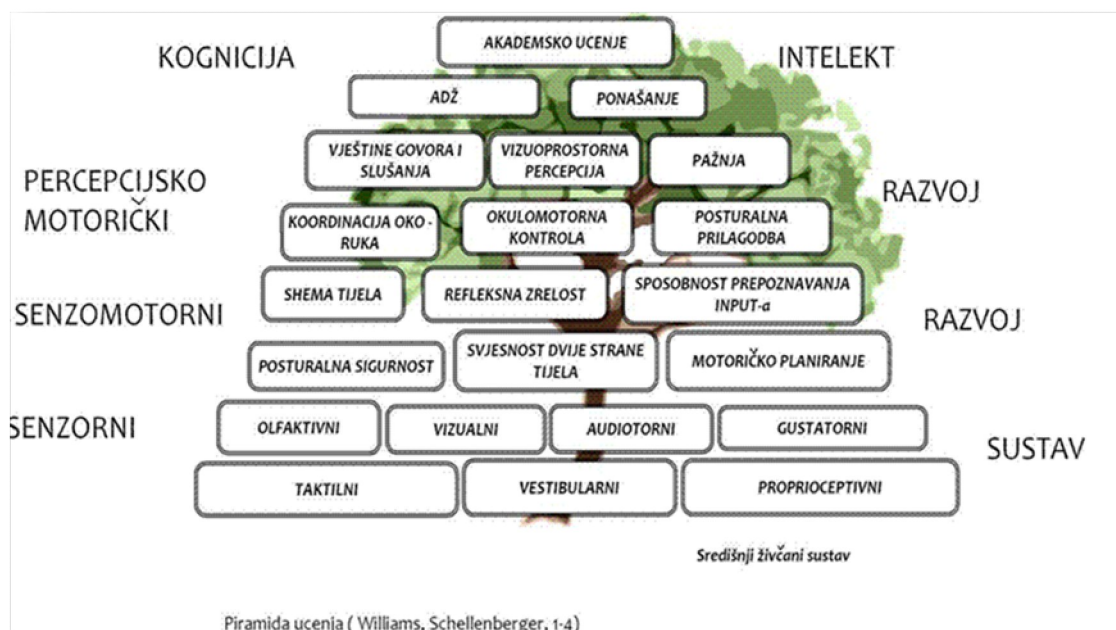

Terapija senzorne integracije

Napisala: Saša Radić, bacc.therap.occup., Sensorno Integrativni Ayres Terapeut SIAT®

Sve informacije koje nam osiguravaju primjereno funkcioniranje u svim aspektima života prolaze kroz naš senzorni sustav. Procesuiranje senzornih informacija osigurava pojedincu obradu informacija koje dolaze iz tijela i okruţja putem senzornog sustava s ciljem uspješnog izvršavanja zadataka koje uloge i okruţje postavljaju na pojedinca. Proces senzorne integracije odnosi se na zaprimanje, obrađivanje i organiziranje informacija u smislene zaključke na temelju kojih djelujemo. Taj proces odvija se unutar našeg živčanog sustava, dakle na nespješnoj razini, te smo stoga ponekad skloni potpuno zanemariti njegovu važnost.

Proces integracije senzornih informacija esencijalan je za stvaranje, razvijanje i održavanje slike kako samoga sebe, tako i svijeta oko nas. Za većinu djece, proces integracije senzornih informacija temeljni je čimbenik koji utječe na usvajanje, razvijanje, modificiranje i održavanje novih vještina, istraživanje prostora oko njih samih, stvaranje odnosa sa samim sobom i osobama oko sebe i cjelokupnog razvoja djeteta (slika 1). Većina djece uživa u zdravom i aktivnom djetinjstvu; samostalno se uključuju u dnevne aktivnosti u skladu sa svojom dobi, sposobnostima i vještinama koje su ili će im biti potrebne. Te vještine usvojiti će u specifičnom vremenskom periodu, bez ili uz minimalnu potporu njihovog okruţja.

Mnogobrojna istraživanja ukazala su da organizacija jednostavnih podražaja u kompleksne informacije ovisi o količini dobivenih informacija, načinu zaprimanja i njihovoj obradi od strane našeg neurološkog sustava. Pojedinaac tijekom dana, sudjelujući u širokom spektru aktivnosti, zaprima velike količine podražaja koje registriraju vestibularni (ravnoteža, gravitacija), propioceptivni (receptori u mišićima, zglobovima i tetivama) i taktilni sustav (koža – naš najveći osjetilni organ), te nešto manje auditorni (zvukovi oko nas), vizualni (vid), gustatorni (okus) i olfaktorni (miris) sustav.

Poteškoće senzorne integracije u djece utječu na cjelokupnu izvedbu širokog dijapazona aktivnosti, a mogu biti: poteškoće registracije (pretjerana osjetljivost ili neosjetljivost na senzorne podražaje), poteškoće modulacije (sposobnost reguliranja i organiziranja stupnja, intenziteta i prirode odgovora na senzorne podražaje na stupnjevan i adaptivni način (Miller & Lane; 2000 U: Smith Roley, Blanche, Schaaf, 2002), poteškoće diskriminacije (odabiranja važnijih od nevažnijih informacija), te neprimjereno odgovaranje na zaprimljene senzorne podražaje (odgođeni odgovor ili potpuni izostanak odgovora – primjerice dijete kada se kreće po okružju neće prepoznati prelazak sa podloge na podlogu, trava-trotoar, te neće prilagoditi svoju posturu navedenom što će rezultirati padom). Navedene poteškoće mogu izravno utjecati na uzbuđenost (napetost), pažnju, motivaciju, organizaciju ponašanja, motoričko planiranje i smislenu interakciju.

Terapija senzorne integracije temelji se na principima koje je postavila Jane Ayers, radni terapeut, 60-tih godina prošlog stoljeća. Teorija senzorne integracije govori o značaju taktilnog, propioceptivnog i vestibularnog sustava na razvoj mišićnog tonusa, automatskih reakcija i emocionalnog dobrostanja pojedinca (Ayres 1972, 1979 U: Smith Roley, Blanche, Schaaf, 2002). Stoga, neprimjereno procesuiranje senzornih podražaja može imati negativan utjecaj na motoričke, kognitivne i socio-emocionalne vještine djeteta, a s navedenim i na izvedbu aktivnosti dnevnog života. Terapija senzorne integracije potiče razvoj neurološkog sustava, uklanja patološke oblike ponašanja osiguravajući zaprimanje neophodnih podražaja i/ili informacija kroz konstruktivne i smislene aktivnosti koje djetetu pružaju izazov. Ključni principi u terapiji senzorne integracije su:

- izazov primjeren djetetu ("*just right challenge*") koji će osigurati djetetu iskustvo uspjeha u smislenim aktivnosti (igra);
- fokus intervencije je senzorno iskustvo u igri i smislenim aktivnostima (okupacijama) koje će potaknuti pojavu i incidenciju adaptivnih odgovora, odnosno osposobiti dijete za uporabu novih i korisnijih strategija u izazovima koje okružje postavlja na njega (adaptivnog ponašanja);
- procjena, evaluacija i tretman kroz prilagođavanje i promjene senzornog okružja koje će osigurati bolju obradu (pravovremeno i primjerenom osiguravanje aktivnosti bogatih propioceptivnim, vestibularnim i taktilnim podražajima potiče njihovo bolje procesuiranje);

- aktivno sudjelovanje djeteta u smislenim aktivnostima (kontekst igre);
- djetetu usmjereni i djetetom vođeni terapijski postupak (individualizirani);
- terapeutovo vještina održavanje pažnje usmjerene na dijete;
- poticanje intrinzične motivacije djeteta – uključenost djeteta u igru tijekom terapijskog susreta je nagrada (Smith Roley, Blanche, Schaaf, 2002; MacEwen, 2007; Yack, Sutton, Aquilla, 2003).

Ciljevi terapije su:

1. cilj terapije senzorne integracije je osposobiti pojedinca za uspostavljanje stanja mirne pozornosti (svjesnosti) što je esencijalno za održavanje pažnje koja je opet temelj ispravnom zaprimanju informacija koje dolaze iz samog pojedinca i okružja u kojem živi/radi, te najvažnije – istraživanja prostora oko sebe i usvajanja novih znanja (učenje) (Smith Roley, Blanche, Schaaf, 2002).
2. cilj terapije senzorne integracije je osnaživanje organizacije zaprimljenih osjeta u konkretne i uporabljive informacije (Smith Roley, Blanche, Schaaf, 2002). Adekvatne informacije iz i o našem tijelu (informacije o tome gdje nam se nalaze noge u odnosu na trup, koji nam je položaj glave, koji mišići su opušteni a koji su napeti) osiguravaju usvajanje novih motoričkih zadataka (poput pisanja i/ili vožnje bicikla). Poticanje neurološkog sustava osigurava se kroz senzornu dijetu te osiguravanje senzo-motornog iskustva pri provedbi aktivnosti u sigurnom okružju (skakanje po trampulinu ili vožnja sa žičarom osiguravaju iskustvo linearnog kretanja te snažnog vestibulo-proprioceptivnog iskustva, koje u djece koja su pretjerano osjetljiva na kretanje djeluje na smanjenje preosjetljivosti).

3. Konačno, posljednji cilj terapije senzorne integracije osigurava usvajanje temeljnih koncepata učenja što je esencijalan čimbenik u integraciji djece sa neurorazvojnim i motoričkim smetnjama u „normalan“ proces školovanja (Smith Roley, Blanche, Schaaf, 2002).

Terapiju senzorne integracije mogu provoditi radni terapeuti, fizioterapeuti i logopedi koji su uz svoje temeljno obrazovanje završili stručno usavršavanje iz terapije senzorne integracije. Stručno usavršavanje traje minimalno 4 modula sa teorijskim i praktičnim dijelom edukacije i završnim ispitom, no uz naglasak da je potrebna kontinuirana nadogradnja postojećih znanja i vještina. U Republici Hrvatskoj u ovom trenutku postoji oko 20 terapeuta (radni terapeuti i fizioterapeuti) koji su završili stručno usavršavanje iz terapije senzorne integracije.

Literatura:

- Fisher AG, Murray EA, Bundy AC (1991). Sensory Integration: Theory and Practice. F. A. Davis Company
- Kranowitz CS (2005). The Out of Sync Child, Recognizing and Coping with Sensory Processing Disorder, Revised and Updated Edition, Penguin Books Ltd.
- MacEwen H (2007). Sensory integration: Seeing behaviour Through sensory eyes. OACRS Conference. RedSensorial.
- Smith Roley S, Blanche EI, Schaaf RC (2002). Understanding the Nature of Sensory Integration with divers populations. PRO-ED, Inc. Austin. Texas. USA
- Yack E, Sutton S, Aquilla P (2003). Building Bridges through Sensory Integration. 2Edt. Sensory Resources